

Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

Vår saksbehandler: Yvonne E. Frøen
Vår ref.: 2010_00168

Vår dato: 16.11.2025
Deres ref.:
Medlemsnr.:

Høring om endringer i arbeidsulykkebegrepet i folketrygdløven

Norsk Sykepleierforbund (NSF) representerer over 133 000 medlemmer i privat og offentlig sektor. Sykepleierne arbeid er preget av høy arbeidsbelastning og stor risiko for arbeidsrelaterte skader. Mange av våre medlemmer opplever i dag at skader som klart skyldes arbeidssituasjonen, ikke godkjennes som yrkesskade. Det svekker tilliten til systemet og undergraver formålet med yrkesskadeordningen.

NSF kan ikke støtte deler av forslaget til nytt arbeidsulykkesbegrepet i høringsnotat av 050925.

Helse- og omsorgssektoren er svært kvinnedominert, eksempelvis er nesten 9 av 10 sykepleiere kvinner. Tall fra NAV viser at kun 7 av 10 som får godkjent en yrkesskade er menn. Ved yrkessykdommer er 9 av 10 som får godkjent sykdommen menn. NSF har i en årrekke påpekt at dagens regelverk for yrkesskadegodkjenning er utilstrekkelig og bidrar til systematiske forskjeller mellom ulike yrkesgrupper og kjønn. Dette er godt underbygget gjennom forskning. Helse- og omsorgssektoren er det området hvor det er lavest sannsynlighet for å få godkjent yrkesskader.

NSF erfarer at praktiseringen av dagens regelverk er blitt vesentlig mer restriktiv de siste 10-15 årene. I høringsnotatet vises det til at antallet godkjenninger har sunket med 26 % i perioden 2013-2022.

Et samlet Storting har blant annet på denne bakgrunn fattet anmodningsvedtak for endringer i regelverket, som vil gi kvinner i helse- og omsorgssektoren reell rett til yrkesskadedekning. Departementets forslag oppfyller ikke stortingets anmodningsvedtak om et mer rettferdig yrkesskaderegelverk.

Behov for helhetlig og reell endring

Stortingets anmodningsvedtak er ikke begrenset til folketrygdløven. Høringsnotatet omhandler imidlertid kun endring av arbeidsulykkebegrepet i folketrygdløven. Det er en vesentlig mangel ved forslaget at det ikke foreslås tilsvarende endringer i yrkesskadeforsikringsløven.

Erstatning etter yrkesskadeforsikringsløven har langt større betydning enn særytelser etter folketrygdløven. Det er derfor avgjørende at endringer i arbeidsulykkesbegrepet også omfatter yrkesskadeforsikringsløven, ikke bare folketrygdløven. Dersom endringene kun gjøres i folketrygdløven, vil det i praksis ikke gi arbeidstakere nevneverdig bedre rettigheter.



NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 994 02 409
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506 MVA

Org.nr: NO 960 893 506 MVA
sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Departementet fremholder i høringsnotatet at endringene i folketrygdloven vil få betydning for forståelsen av arbeidsulykkesbegrepet i yrkesskadeforsikringsloven. Imidlertid har Høyesterett i Rt. 2024-1982 A uttalt at praktiseringen av arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven ikke nødvendigvis er bindende for tolkningen av begrepet under yrkesskadeforsikringsloven. For å sikre reell effekt må derfor begge lovverk endres parallelt.

Begrepsbruken må være lik i begge regelverk. Trygdemyndighetenes praksis må være gjeldende for tolkningen av arbeidsulykkesbegrepets innhold i yrkesskadeforsikringsloven. Det er avgjørende for at skadelidte skal ha reell rett til yrkesskadeerstatning i tråd med stortingets anmodningsvedtak. Folketrygdens særytelser ved yrkesskader utgjør en relativt sett liten andel av kompensasjonen/erstatningen skadelidte får ved yrkesskader.

Parallellitet mellom regelsettene vil også føre til færre tvister mellom skadelidte og forsikringsselskapene.

Det markerte arbeidsulykkesbegrepet

Det er klaggjørende at ordlyden i § 13-3 første ledd endres slik at kravet til «uventet» hendelse tas ut. Det er tilstrekkelig at det er krav om en «plutselig» hendelse. NSF støtter dette forslaget til endring.

Det avdempede arbeidsulykkesbegrepet

Det er klaggjørende at kravet til «ytre» hendelse foreslås fjernet fra ordlyden i § 13-3 første ledd andre setning. NSF støtter dette.

NSF er enig i at relativiseringen i det avdempende ulykkesbegrepet fjernes. Dagens krav om at påkjenningen eller belastningen må være usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid, medfører at for eksempel underbemanning, tidspress og mange tunge løft, diskvalifiserer for rett til yrkesskade godkjenning. Økt skaderisiko i helse- og omsorgssektoren brukes m.a.o. mot sykepleierne når de skader seg. I dag er det slik at jo tyngre og farligere arbeidet er, jo vanskeligere er det å oppnå yrkesskade godkjenning. Dette er urimelig, og i strid med formålet med yrkesskade regelverket, som er å sikre at arbeidstakerne ikke selv skal bære risikoen for skader som skyldes arbeidet eller arbeidsstedet.

Hvis endringen også innføres i yrkesskadeforsikringsloven, vil det gi arbeidsgiverne et større insentiv til å forebygge skader på arbeidsplassen.

NSF er kritisk til å innføre nye vilkår knyttet til det avdempede arbeidsulykkesbegrepet. Departementet foreslår at hendelsen må være *«utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko.»* Disse vilkårene vil videreføre likestillingsutfordringer i regelverket, og opprettholde kjønnskjevheten som særlig rammer i kvinne dominert sektor.

Innføringen av et nytt krav for godkjenning av yrkesskade er i strid med stortingets anmodningsvedtak, nr. 812. Stortinget har anmodet regjeringen om å fremme forslag for *«å sikre at skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, også fanges opp.»* Krav om risiko ved arbeidet som overstiger «livets alminnelige risiko» er ikke en del av anmodningsvedtaket. En *egenskap* ved arbeidet eller arbeidsstedet er heller ikke nødvendigvis det samme som en *risiko* ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Det er uklart hva som ligger i «livets alminnelige risiko». Uttrykket er upresist og åpner for tvister. Det er uklart om departementet med dette mener hendelsen må ligge utenfor hva man kan forvente i dagliglivet, eller utenfor hva man må forvente i løpet av et helt liv. «Livets alminnelige risiko» synes snevrere enn hva man kan forvente å møte i dagliglivet.

I kvinne domerte sektorer utføres arbeid som i mindre grad enn i mannsdominerte sektorer er «høyrisikoarbeid» som overstiger «livets alminnelige risiko». Arbeidet kan være likt det som

gjøres i dagliglivet i privat hjem for eksempel forflytning og løft av personer, stell, påkledning osv. Det er arbeid som ikke nødvendigvis «*overstiger livets alminnelige risiko*». Selv om den enkelte handling i seg selv ikke medfører stor risiko, øker risikoen betraktelig når arbeidsoppgavene gjøres hver dag, mange ganger per vakt, i mange år. Risikoen øker ikke bare på grunn av samlet belastning (belastningsslidelse), men sjansen for at det skjer en skade øker ved at handlingen utføres langt hyppigere enn det som forekommer i privatlivet. Eksempelvis er det mange som hjelper en eldre slektning med bevegelseshemming i løpet av dagen, men ikke 15-20 personer hver dag, noe som er vanlig for våre medlemmer.

Eksempelene i høringsnotatet på hendelser som faller inn under «livets alminnelige risiko» og derfor ikke kan godkjennes som yrkesskade, kan ved første øyekast virke tilforlatelige. Imidlertid er også eksemplene problematiske både på grunn av ovennevnte risiko ved hyppigheten av disse forflytningene, løftene mm, men også isolert sett. I den sammenheng viser vi til at Arbeidstilsynet i veiledning for tungt arbeid anbefaler at man skal unngå løft på mer enn 25 kg, se <https://www.arbeidstilsynet.no/arbeidsmiljo/ergonomi/manuelt-arbeid/tungt-arbeid/>

Løft eller forflytning av mennesker eller enkelte deler av kroppen, er aldri risikofritt. Pasienten skal behandles med respekt og forsiktighet og kroppsdeler kan ikke «lempes i seng» hvis man plutselig kjenner smerte i ryggen. Også skyving av en pasient i rullestol eller sykeseng uten spesielle hindringer, innebærer en viss risiko for skade, både på grunn av vekten og på grunn av økt risiko ved hyppigheten av denne handlingen.

Det er kompliserende og uheldig at det i hvert skadetilfelle skal vurderes hvor tungt løftet var, om det var uventet osv. osv. Det åpner for vanskelige bevissspørsmål. Ved arbeid med mennesker er det vanskelig å dokumentere nøyaktig hva som skjedde.

NSF mener det må være tilstrekkelig for rett til yrkesskadegodkjenning at arbeidet eller arbeidsstedet medfører skade. Det er urimelig at det i tillegg kreves at hendelsen går ut over «livets alminnelige risiko». Vi viser i den sammenheng til forslaget i prop. 193 L (2012-2013) om godkjenning av "plutselige løfteskader" der det ble foreslått at skader som oppsto ved forflytning av pasienter skulle gi rett til yrkesskadegodkjenning uten ytterligere kvalifisering enn at det faktisk oppsto skade.

NSF mener at vilkåret om risiko ut over det man for øvrig kan møte i løpet av livet, vil erstatte relativiseringen i dagens regelverk som avslagsgrunnlag for skader som oppstår i kvinneedominert sektor. Det vil ikke lenger være krav om usedvanlig i forhold til sykepleierens ordinære arbeid, men usedvanlig utover hva sykepleier for øvrig kan møte i løpet av livet.

Dagens regelverk gir videre dekning enn avgrensning mot livets alminnelige risiko vil gi. I dag omfattes skader der man glir på et glatt gulv, faller i en trapp, snubler i kantinen osv. Slike eksempler er ulykker som er dekket av regelverket i dag men som kan bli å anse som livets risiko, dersom departementets forslag får gjennomslag

Høyesterett har i flere dommer godkjent skader pådratt under aktiviteter som typisk forbindes med fritidsaktiviteter i forbindelse med seminarer. Et eksempel er Akedommen, Rt. 2014-513, der skade under aking ble godkjent som yrkesskade, selv om aktiviteten hverken kan sies å ha vært en del av arbeidet og heller ikke utført på arbeidsstedet. Når arbeidstakere pådrar seg en skade på arbeidsstedet eller under utførelse av arbeid, er det ingen grunn til at de skal stilles svakere enn de som skader seg under aktiviteter med langt løsere tilknytning til arbeidet og arbeidsstedet, selv om arbeidet ikke medfører en risiko utover livets alminnelige risiko.

Trening og øvelser

Forslaget åpner for at alle som skader seg i forbindelse med trening og øvelser som inngår som en del av arbeidet, skal gis rett til yrkesskadegodkjenning. NSF mener det er positivt at forslaget til lovendring fjerner behovet for særlovgivning som er gitt enkelte yrkesgrupper.

Imidlertid må også trening som er ment å opprettholde eller utvikle styrke kunne gi rett til yrkesskadeerstatning, ikke utelukkende situasjonsspesifikk trening. I en rekke yrker er det

nødvendig med styrketrening o.l. nettopp for å forhindre skader under arbeidet. Det gjelder for politi, fengselsbetjenter, men også for sykepleiere eksempelvis i psykiatrien.

Det er urimelig å skille mellom forskjellige former for trening hvis man faktisk blir skadet i forbindelse med jobbrelatert trening.

Belastningslidelser

Det er en mangel ved forslaget at ikke stortingets anmodningsvedtak knyttet til godkjenning av fysiske og psykiske belastningslidelser er dekket opp. Arbeidsulykkesbegrepet skal etter stortingets vedtak inkludere belastningslidelser. Det er en flytende overgang mellom det avdempede arbeidsulykkesbegrepet og belastningslidelser. Det er derfor naturlig å behandle dette samlet.

Sikkerhetsventilen

NSF har i tidligere høringsuttalelser påpekt at det er behov for en vid «sikkerhetsventil», og er kritisk til at sikkerhetsventilen som er forslått innført i folketrygdloven gis samme ordlyd og innhold som yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Sikkerhetsventilen i § 11 første ledd bokstav c er så snever at den i praksis ikke er anvendelig for de tilfeller som faller utenfor forslaget til nytt arbeidsulykkesbegrep. Skal skadelidte nå frem med krav under denne bestemmelsen må saken i praksis gå til Høyesterett, noe som svært få skadelidte har anledning til og som krever årelang prosess.

Det er beskrivende at Finansklagenemnda i løpet av en periode på nesten 20 år, 2005-2024, kun har behandlet 37 saker knyttet til § 11 c. Kun 3 skadelidte er gitt medhold på 20 år. Sett i lys av antall yrkesskader som er meldt selskapene i løpet av perioden, bekrefter det at § 11 første ledd bokstav c påberopes svært sjelden, og at sannsynligheten for å nå frem med kravet er minimal.

Det er en langt bedre og mer rettferdig løsning å gi rett til yrkesskadegodkjenning ved enhver skade etter påkjenning eller belastning som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet.

Økonomiske konsekvenser

Som nevnt ovenfor frykter NSF at det foreslåtte tilleggskravet om risiko som overstiger livets alminnelige risiko, medfører at kvinnedominerte sektorer fortsatt ikke vil ha reell rett til yrkesskadeerstatning. Det er etter vår erfaring feil når departementet anslår at skader som omfattes av det avdempende arbeidsulykkesbegrepet jevnt over gir mindre alvorlige skadefølger. Usedvanlige belastninger gir ofte skader blant annet i rygg og skuldre, som kan medføre hel eller delvis arbeidsuførhet, selv om den medisinske invaliditeten ikke nødvendigvis blir høy.

At departementet ikke regner med økte utgifter av betydning ved innføringen av nytt arbeidsulykkesbegrep, bekrefter inntrykket av innstramming. Langt færre skadehendelser enn de stortinget ønsket å innlemme omfattes av forslaget. Det er i strid med hva et samlet storting har stilt seg bak i anmodningsvedtakene som ble fattet våren 2025.

Nytt arbeidsulykkesbegrep – ordlyd

Regelverket må utformes slik at man ut fra selve lovteksten kan forstå hvilke rettigheter og plikter man har. Ordlyden må være enkel, og gi klare anvisninger på rettigheter og plikter. Det er lovens ordlyd som skal tolkes i praksis. Forslaget til ny ordlyd er vagt og vil medføre tidkrevende og kostbare prosesser for skadelidte.

Det kan ikke forventes at skadelidte setter seg inn i forarbeidene for å forstå hvilke rettigheter de har. Eksempelene som er gitt i forarbeidene gir uansett ikke klare svar på hva som kan godkjennes som yrkesskade.

NSF mener ordlyden i folketrygdloven § 13-3 første ledd andre setning må knyttes direkte til stortingets anmodningsvedtak nr 812 uten at det stilles nye vilkår. Sammenlikningen med hva som er normalt i arbeidet bør strykes, og det bør være tilstrekkelig for rett til dekning at skaden skyldes «egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet».

Yrkesskadeforsikringsloven § 11 må endres tilsvarende.

Med vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Kari Tangen
Forhandlingssjef

Kopi: